

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 1932, sp. zn.: Rv II 370/31

Akreditiv je svou právní podstatou asignací podle § 1400 a násl. obč. zák. a čl. 300 obch. zák., podmínky jeho jest přesně dodržeti a poukázaný nesmí bez souhlasu poukazatele je měniti, volně si je vykládati a plniti akreditiv s odchylkami.

Banka, potvrdivši přijetí akreditivu, převzala na sebe smluvní povinnost postupovati při jeho výplatě přesně podle příkazu, a za tím účelem zejména bedlivě zkoumatí předložené jí doklady, pokud se shodují s podmínkami akreditivními, a, seznavši, že se s nimi nekryjí, měla odepřítí výplatu nebo se dotázati o další pokyny poukazatele a podle nich se pak zařídití.

Banka, provádějíc svými zřízeními akreditivní obchody, které vyžadují zvláštních odborných znalostí, zejména i znalostí předpisů železničního dopravního řádu o duplikátech nákladních listů, musí tyto odborné znalosti míti a jest práva z toho, že její zřízení těchto znalostí nemají a při zkoumání dokladů nepostupují s patřičnou péčí.

Banka porušila akreditivní smlouvu, vyplatila-li peníze na základě duplikátu nákladního listu, jehož adresa se neshodovala se zněním akreditivních podmínek. Pokud nelze tu přičítati (spolu)zavinění poškozenému komitentu.

Z odůvodnění.

Žalující firma domáhala se na žalované bance náhrady škody, ježto žalovaná vyplatila Mořici S-ovi peníze, ač nebyly přesně splněny podmínky akreditivu, jež k příkazu žalobkyně zřídil peněžní ústav C. u žalované a jež tato potvrdila. Oba nižší soudy žalobu zamítly.

Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek jakož i rozsudek prvního soudu a vrátil věc soudu prvního stádia, by dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Pokud dovolání uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle čís. 4 § 503 c.ř.s., nelze mu odepřítí oprávnění. Důvodem žaloby je náhrada škody, kterou žalobkyně utrpěla tím, že žalovaná vyplatila dne 18. prosince 1928 Mořici S-ovi 19 973 Kč (k nimž přistupují náklady bankovní), ačkoli nebyly splněny přesné podmínky akreditivu, jež k jejímu - žalobkyně - příkazu dne 27. listopadu 1928 zřídilo peněžní ústav C. u žalované a jež tato potvrdila. Podle doslovu tohoto akreditivu nižšími soudy zjištěného měla žalovaná vyplatiti pověřenou částku Mořici S-ovi v T. jen na předložení drahou potvrzeného duplikátu nákladního listu a faktur o asi 30 m3 olšového a asi 30 m3 sosnového dříví naloženého pro firmu Alois B. v R., a to 80 % fakturované ceny. Akreditiv byl neodvolatelný s účinností do dne 31. prosince 1928. Žalovaná podle zjištění nižších soudů podle tohoto akreditivu vyplatila Mořici S-ovi v žalobě uvedenou částku 19 973 Kč 20 h - t.j. 80 % fakturované ceny, když jí byl S. předložil prvopis faktury ze dne 17. prosince 1928, znějící na žalobkyni a na 24 966 Kč 50 h za sosnové dříví, dále konsignaci čís. 87 z téhož dne s udáním vagonu čís. 628 010 jakož i duplikát

nákladního listu, který vykazoval zfalšovanou, jak zjištěno, adresu: "Oskar T., Holzhandlung in T., transit ohne Umladung für Alois B., Holzhandlung u. Möbelfabrik St. R. Č. S. R.". Duplikát byl potvrzen dne 10. prosince 1928 staničním úřadem S. - Polsko. Akreditiv jest svou právní podstatou asignací podle § 1400 a násl. obč. zák. a čl. 300 obch. zák., podmínky jeho jest přesně dodržeti a poukázaný nesmí bez souhlasu poukazatele je měniti, volně si je vykládati a plniti akreditiv s odchylkami. Žalovaná, potvrdivši přijetí akreditivu, převzala na se smluvní povinnost postupovati při jeho výplatě přesně podle příkazu a za tím účelem zejména bedlivě zkoumati doklady předložené jí Mořicem S-em potud, zda se shodují s podmínkami akreditivními, a jakmile seznala, že se s nimi nekryjí, měla odepřít výplatu nebo se dotázati o další pokyny poukazatele a podle nich se dále zaříditi. Žalovaná, provádějíc svými zřízenci akreditivní obchody, které vyžadují zvláštních odborných znalostí, zejména také znalosti předpisů železničního přepravního řádu o duplikátech nákladních listů jakožto listinách legitimačních a průkazných, osvědčujících, že, kdy, pro koho a za jakých podmínek zboží bylo naloženo, musí tyto odborné znalosti míti, a je práva z toho, jestliže její zřízenci těchto znalostí nemají a při zkoumání dokladů nepostupují s patřičnou péčí (§§ 1299, 1295, 1297 obč. zák.). Povinností uložených takto žalované a jejím zřízencům však žalovaná nedbala, ba hrubě je porušila tím, že dne 18. prosince 1928 vyplatila Mořici S-ovi na předložení duplikátu ve znění již uvedeném částku 19 973 Kč 20 h, ač při pozorném zkoumání duplikátu musila seznati, že nezní na firmu Alois B. v R., jak akreditiv přesně předpisoval, nýbrž na Oskaru T-a v T. s dodatkem podle znaleckého posudku nepřipustným. Vadnost tohoto duplikátu zjistily i nižší soudy a právem též dovodily, že sotva by bylo zboží dodáno bývalo žalobkyni, kdyby byl prvopis nákladního listu zněl tak jako předložený duplikát, a zjistily též, že žalovaná se nedržela akreditivních podmínek. Z postupu žalované při vyřizování věci jest dále usuzovati, že pozornosti její, pokud se týče jejího zřízence unikly předpisy čl. 48 § 1 a), 3 a 9, čl. 63, §§ 1 a 3 čl. 71, § 5 žel. přepr. ř. a čl. 21 mez. ú., neboť jinak by byl musil její zřízenec z duplikátu seznati, že zboží přichází z ciziny bez překládky a musilo by v tuzemsku na nový nákladní list býti podáno; že změny přepravní smlouvy mohou se státi jen písemným prohlášením, podepsaným odesílatelem na předepsaném tiskopisu, opakovaným též na duplikátu nákladního listu, jenž zároveň dráze byl předložen a rovněž odesílatelem podepsán, když dráze dojde prostřednictvím odesílací stanice. Při povinné znalosti těchto předpisů a dbajíc jich byla by žalovaná musila seznati z duplikátu nákladního listu jí předloženého, že provedení přepravy zboží na žalobkyni podle něho, pokud se týče prvopisu stejného znění není možné, jak znalcem dopravnictví podrobně bylo vyloženo, a měla proto odepřít výplatu Mořici S-ovi. Tím, že mu přes to beze všeho vyplatila peníze, porušila akreditivní smlouvu, dopustila se tím hrubého zavinění u plnění smluvní povinnosti, a tím již vznikla škoda žalobkyni, která nedostala zboží zaslané pod cizí adresou, ač zaplatila prostřednictvím žalované fakturovanou kupní cenu. Žalovaná nemůže toto porušení smlouvy ospravedlniti poukazem na obchodní usance československých svazových bank při akreditivních dokumentárních, zejména na jejich bod 13. Mohla by podle nich snad odmítnouti ručení za pravost a platnost dokladů a za splnění podmínek odesílatelem, kdyby byla přesně dbala příkazů poukazovatelných, ale nemůže tak učiniti, když se takto nezachovala, vyplativši peníze na základě duplikátu nákladního listu, jehož adresa se neshodovala se zněním akreditivních podmínek, od nichž se nesměla odchýliti bez svolení poukazovatele, jímž byla žalobkyně, ježto peněžní ústav C. byl jen prostředníkem mezi spornými stranami. Nižší soudy sice po stránce objektivní také zjistily porušení smlouvy akreditivní, ale vyvinily žalovanou po stránce subjektivní. S příslušnými vývody nižších soudů nelze souhlasiti. Nemajíc pro akreditiv, o který tu šlo, významu okolnosti, že v adrese duplikátu nákladního listu uváděný Oskar T. financoval obchody S-ovy, a že předchozí tři akreditivy byly bezvadně provedeny, neboť nelze z nich

důvodně usuzovati, že žalovaná mohla předpokládati, že v souzeném případě i na vadný duplikát nákladního listu dojde zboží žalobkyně. Šlo o novou samostatnou smlouvu akreditivní s přesnými podmínkami, a bylo proto povinností žalované dbáti přesně jejích podmínek. Nerozhodné jest též, že peněžní ústav C. a žalobkyně, dostavše od žalované zaslány doklady, je neprozkoumaly a vadnost jich žalované včas neoznámily. Mohly předpokládati a právem na to spoléhati, že žalovaná vykonala před výplatou akreditivu svou smluvní povinnost, řádně a pečlivě prozkoumajší doklady, jak i v předchozích případech se stalo, a nelze mluvit tu o spoluzavinění žalobkyně. Žalobkyni vzešla škoda nesprávnou výplatou akreditivu na základě vadného duplikátu nákladního listu, když nedostala zboží, ač zaplatila prostřednictvím žalované kupní cenu. Případné zákroky žalobkyně byly by snad od žalované odvrátily škodné následky vzešlé jí z jejího postupu tak, že by si byla po případě mohla vyrovnati svou vlastní škodu započtením z aktivního konta Mořice S-a vedeného u ní, ale žalobkyně k tomu neměla smluvní povinnosti ani jinakého právního závazku. Když tedy zákroků takových neučinila, není to na závadu tomu, by žalovaná jí neručila za škodu jediné jejím zaviněním způsobenou. Ani dohoda žalobkyně s Mořicem S-em ze dne 24. ledna 1929 není překážkou, by se žalobkyně nedomáhala náhrady na žalované. Dohoda se stala mezi žalobkyní a osobou různou od škůdkyně (žalované) a to ještě podmíněčně, totiž s tím, že Mořic S. odevzdal žalobkyni bankovní záruku 100 000 Kč. Z dohody té nelze usuzovati, že žalobkyně snad schválila postup žalované při výplatě akreditivu, tím méně tak, že by se byla vzdala nároků proti žalované z porušené smlouvy akreditivní. Informace o dohodě té nic takového nepraví a zjištěné okolnosti tomu nikterak nenasvědčují. Neposoudily proto nižší soudy věc po právní stránce správně, zamítнувše žalobu proto, že nelze žalované přičítati zavinění ve smyslu § 1297 obč. zák. a že vina spočívá jediné na žalobkyni.